

Orman Fidanlıklarında Çalışma Koşulları ve İş güvenliği Uygulamaları (Erzurum Orman Fidanlık Müdürlüğü Örneği)

Sevim İNANÇ^{1*} Cevdet AĞYÜREK²

¹Artvin Çoruh Üniversitesi, Orman Fakültesi, Artvin, Türkiye. [ID: https://orcid.org/0000-0002-9154-266X](https://orcid.org/0000-0002-9154-266X)

²Doğu Anadolu Ormanlık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Erzurum, Türkiye [ID: https://orcid.org/0000-0001-6475-2963](https://orcid.org/0000-0001-6475-2963)

Received date: 08.03.2019

Accepted date: 16.04.2019

Atf yapmak için: İnanç, S. & Ağyürek, C. (2019). Orman fidanlıklarında çalışma koşulları ve iş güvenliği uygulamaları (Erzurum Orman Fidanlık Müdürlüğü Örneği). *Anadolu Çev. ve Hay. Dergisi*, 4(2), 64-69.

How to cite: İnanç, S. & Ağyürek, C. (2019). Working conditions and occupational safety practices in forest nurseries (Erzurum Forest Nursery Directorate Case). *Anatolian Env. and Anim. Sciences*, 4(2), 64-69.

Öz: Bu çalışmada Erzurum Orman Fidanlık Müdürlüğü'ne bağlı Erzurum, Erzincan, Sarıkamış ve Ağrı fidanlık şefliklerinde çalışan fidanlık işçilerinin çalışma koşulları ile 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun getirdiği uygulamalar değerlendirilmiştir. Çalışmada fidanlık işçileri ile yüz yüze anket çalışması yapılmıştır. Anketlerden elde edilen veriler SPSS 20.0 programında değerlendirilip frekans dağılımları belirlenmiştir. Ayrıca anketlerdeki bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında istatistiki bir ilişkinin olup olmadığını görmek amacıyla Khi Kare analizi yapılmıştır.

Çalışma sonucunda; 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun emredici hükmü gereği tehlike sınıfına uygun olarak temel iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin verilmesi gerektiği, ancak kurumda halen daha eğitim almadığını beyan edenlerin oranının %17,6 olduğu belirlenmiştir. Ayrıca çalışma koşulları ile cinsiyet değişkeni arasında, fiili olarak yapılan iş ile güvenlik önlemleri arasında, öğrenim durumu ile 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu temel eğitimleri arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Anahtar sözcükler: Orman fidanlık işçileri, iş sağlığı, iş güvenliği, kişisel koruyucu donanım.

Working Conditions and Occupational Safety Practices in Forest Nurseries (Erzurum Forest Nursery Directorate Case)

Abstract: In this study, the knowledge level of occupational health and safety law of the nursery workers working in Erzurum, Erzincan, Sarıkamış and Ağrı Nursery Engineering related to Erzurum Forest Nursery Directorate was measured. In this study, a face to face survey was conducted with nursery workers. The data obtained from the surveys were evaluated in SPSS 20.0 program and frequency distributions were determined. In addition, Khi Square analysis was performed to see if there was a statistical relationship between dependent and independent variables in the questionnaires.

In the results of working; According to the mandatory provision of the OSH Law No. 6331, it was determined that the basic OHS training should be given in accordance with the danger class but the rate of those who declared that they did not receive further education at the institution was 17.6%. In addition, a statistically significant relationship was found between the working conditions and the gender variable, between the actual work and security measures, between the education level and OHS basic education.

Keywords: Forest nursery workers, work health, occupational safety, personal protective equipment.

GİRİŞ

İş sağlığı ve güvenliği konusu, günümüz iş hayatı ve iş hukukunun çok önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. İş sağlığı ve güvenliği önlemleri, iş kazaları ve meslek hastalıklarının meydana gelmemesini veya kabul edilebilir düzeye indirilmesini amaçlamaktadır. İş hukukunun temel ilkelerini iki ana başlık atında toplamak mümkündür. Birincisi çalışanın korunması ilkesi, ikincisi çalışan yararına yorum ilkesidir (Kılık, 2013). Bunlardan ön plana çıkan, çalışanın korunması ilkesi yalnızca, çalışanın işveren tarafından alacağına ortaya çıkmasıyla sınırlı değildir (Poschen, 1993). Önleyici politikalarla çalışanların fiziki ve psikolojik varlıklarıyla da muhtemel zararlardan korunması çok daha önemlidir (Anonim, 2012).

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili ulusal ve uluslararası tanımlara bakıldığında, iş sağlığı ve güvenliği faaliyeti; işin yapılması sırasında çeşitli nedenlerden kaynaklanan sağlığa ve güvenliğe zarar verebilecek koşullardan korunmak amacı ile yapılan sistemli ve bilimsel çalışmalardır (Anonim, 2012). Başka bir tanıma göre; “Çalışanın çalışma ortamını, koşullarını, ilişkilerini ve çevresini kendisini güdüleyen bir çalışma yürütecek bir biçimde etkileyebildiği; sağlıklı ve güvenli bir üretim ortamının ürünü olan bedensel, ruhsal, toplumsal optimal (en uygun) iyilik halinde olmaktır” (ILO, 2016) şeklinde tanımlarla karşılaşılmaktadır.

Ülkelerin sanayileşmesine paralel bir biçimde, çalışanların sağlık ve güvenlik içinde çalışmalarının sağlanması çözümü gereken en önemli sorunlardan biri olarak ortaya çıkmıştır. Toplumun tüm bireylerinin yararlandığı sanayileşmenin ve teknolojik gelişmelerin bedelini çalışanlara ödetmeme kaygısı, çağdaş toplumların başlıca amaçlarından birini oluşturur (Ekin, 2009).

Orman işçileri ilk defa, İş Güvencesi Kanunu olarak bilinen 4773 sayılı kanun ile kısmen de olsa Türk İş Hukuku'nda kendine yer bulmuştur. Yine Türkiye'nin uluslararası taahhütleri ile çalışma hayatında ortaya çıkan yeni anlayışlar ve 1475 sayılı İş Kanunu'nun günün ihtiyaçlarını yeterince karşılayamaması nedeniyle, 2003 tarihinde kabul edilen 4857 sayılı İş Kanunu iş mevzuatının temel kanunu olarak yerini almıştır. 4857 sayılı İş Kanunu, 1475 sayılı kanunu önemli ölçüde değiştirerek kapsamını genişletmiş olup, getirmiş olduğu yeni ilke ve değişikliklerle modern bir İş Kanunu olma özelliğini taşımaktadır.

Orman işçileri de, 4857 sayılı İş Kanunu ve bu kanuna bağlı olarak çıkarılan yönetmelikle, bazı sınırlamalarla birlikte İş Kanunu bu kanunun kapsamına alınmıştır. Sınırlı da olsa, orman işçilerinin hukuki bir güvenceye kavuşturulmasını, bu alanda atılan önemli bir adım olarak kabul etmek gerekir (Engür, 2014).

Ancak vahidi fiyat olarak adlandırılan düzende köylüler, Orman Genel Müdürlüğü (OGM) idaresindeki ormanlarda ağaçların kesilmesi, standardize edilmesi ve sınıflandırılarak rampa ve orman depolarına taşıma işlerini

yapmış fakat kendi nam ve hesabına çalışan “işveren” olarak adlandırılmışlardır. Çalışma alanı olan ormanlar ise, kanunda işyeri tanımı içerisinde yer almamış, tarımsal işletme olarak da görülmemiştir. Bunun sonucunda ise, çalışanların iş güvenliklerinin ve sosyal güvencelerinin sağlanması da verilen eğitimler neticesinde denetim mekanizmasının uygulanması ile işçinin kendi sorumluluğuna bırakılmıştır. Eğitim alma fırsatını yakalayamamış geleneksel metotlara göre çalışan orman köylüsüne, iş güvenliği, sosyal güvence, doğru hasat teknikleri vb. konularda eksikliklerini gidermesi için uygulanan programlar ve verilen eğitimlerle orman işçisi sorumlu yapılmıştır (Menemencioglu, 2006). Diğer sektörlere nazaran bu sektörde, mevsimlik çalışmanın ağır basması, istihdam statülerinin birbirine geçişken oluşu, sigortanın kuruluş ve yönetimini engelleyen birçok sorunun ortaya çıkması, sosyal güvenliğinin tam olarak sağlanamaması, iş kazaları ve meslek hastalıkları konusunda ilgili önlemlerin alınması ve uygulanması için gerekli özenin gösterilmesine engel teşkil etmiştir (Tunay & Emir, 2015).

İş sağlığı ve güvenliği üzerine yapılan çalışmaların amaçları; çalışanları korumak, güvenli çalışma ortamının oluşturulmasına katkı sunmak, çalışma verimliliğinin artırılmasını sağlamak ve çalışanların çalışma hayatının devam ettirilmesine olanak sunmaktır (Bayılmış, 2013).

Bu sebeple işçi sağlığı ve iş güvenliğini sağlamak için alınacak önlemlere yönelik yapılan yatırımlar, iş kazaları ve meslek hastalıklarının yaratacağı kayıplara, çalışanların sağlık ve güvenliklerinin korunmasına, mesleki risklerin önlenmesine, risk ve kaza faktörlerinin ortadan kaldırılması ile işyerlerinde sağlık ve güvenlik şartlarının sürekli olarak iyileştirilmesine yardımcı olacaktır (Oğuz, 2010; Kılık, 2006).

Bu çalışmada 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun zor çalışma koşulları altında çalışan orman fidanlık işçilerinin üzerindeki etkisini değerlendirmek amaçlanmıştır. Bunun için çalışma bölgesi olarak Erzurum Orman Fidanlık Müdürlüğü seçilerek bu kurumda çalışan fidanlık işçilerinin çalışma koşulları araştırılmış ve 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) Kanunu'nun getirdiği yeni uygulamalar değerlendirilmiştir.

MATERYAL ve METOT

Materyal: Çalışma alanı olarak seçilen Erzurum Orman Fidanlık Müdürlüğü'nün bağlı olduğu Erzurum Orman Bölge Müdürlüğü, Erzurum, Erzincan, Kars, Ardahan, Iğdır ve Ağrı illerini kapsamaktadır. Bölge müdürlüğü Erzurum, Oltu, Şenkaya, Erzincan, Refahiye, Kars, Sarıkamış, Ardahan, Iğdır ve Ağrı orman işletme müdürlüklerinden oluşmaktadır.

Çalışma alanında ağırlıklı olarak ağaçlandırmaya konu alan miktarının fazlalığı dikkat çekmektedir. Bölge

genelinde yıllık 5000 ha ağaçlandırma, 8000 ha civarında da erozyon kontrol çalışmaları yapılmaktadır (OBM, 2016). Bu faaliyetler, bölgenin en önemli ormancılık faaliyeti konumundadır. Ağaçlandırmada ve erozyon kontrolü çalışmalarında kullanılan fidanlar Erzurum Fidanlık Müdürlüğü'nden temin edilmektedir. Yıllık 20 milyon fidan üretim kapasitesine sahip olan fidanlık müdürlüğünde Sarıkamış, Ağrı, Erzincan ve Erzurum fidanlık şeflikleri bulunmaktadır. Bu birimlerde 9 mühendis, 12 memur, 1 idareci, 74 daimi işçi ve 6 geçici işçi olmak üzere toplam 102 kişi görev yapmaktadır.

Yöntem: Çalışmada tam örnekleme yöntemi kullanılmış ve orman fidanlığında çalışan 102 kişinin tamamıyla yüz yüze anket uygulaması yapılmıştır. Anketler 4 ayrı başlık altında hazırlanmıştır. Toplam 28 sorudan oluşan ankette 14 soru fidanlık çalışma koşulları, 3 soru çalışanların sağlık durumları, 3 soru mevcut iş güvenliği uygulamaları ve 8 soru mevcut İSG uygulamalarının değerlendirilmesi konularını kapsamaktadır.

Anketlerden elde edilen veriler SPSS 20.0 programında analiz edilerek frekans dağılımları ortaya çıkartılmıştır. Ayrıca önemli görülen bazı kategorik değişkenler arasında bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek için Khi Kare (χ^2) testi uygulanmıştır.

BULGULAR

Çalışanların Demografik Özellikleri: Ankete katılan çalışanların %66 gibi önemli bir kısmı Erzurum Fidanlık Mühendisliği'nde görev yapmaktadır. Erzurum, Erzincan, Sarıkamış Orman Fidanlık Şeflikleri ve Erzurum Orman Fidanlık Müdürlüğü'nde (diğer) görev yapan çalışanların demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Görüşme Yapılan Çalışanların Demografik Özellikleri

Çalışanların Demografik Özellikleri		Görev Yapılan Fidanlık Şeflikleri					Toplam	%
		Erzurum	Erzincan	Sarıkamış	Diğer			
Cinsiyet	Kadın	2	7	-	1	10	9,8	
	Erkek	65	12	4	11	92	90,2	
Medeni Durum	Bekâr	8	4	2	2	16	15,7	
	Evli	59	15	2	10	86	84,3	
Yaş Grupları	15-18	1	-	-	-	1	1	
	19-30	9	2	1	-	12	11,8	
	31-40	7	4	2	5	18	17,6	
	41-50	30	7	2	3	40	39,2	
	50+	20	6	1	4	31	30,4	
Öğrenim Durumu	Okur-Yazar	5	2	-	-	7	6,9	
	İlköğretim	16	11	-	-	27	26,5	
	Ortaöğretim	38	3	-	1	46	45,1	
	Lisans	7	3	4	-	17	16,7	
Lisansüstü	1	-	-	2	5	4,8		
Unvan	İdareci	-	-	-	1	1	1	
	Mühendis	3	2	1	1	9	8,8	
	Memur	8	1	-	-	12	11,8	
	İşçi	52	16	2	1	74	72,5	
	Diğer	4	1	1	2	6	5,9	
Fili Olarak Yapılan İş	Beden İşçisi	31	10	1	-	44	43,1	
	Gübreleme, İlaçlama	1	-	-	-	1	1	
	Şoför	20	5	1	-	27	26,5	
Ofis Çalışanı	15	4	2	-	30	29,4		

Fidanlık çalışanlarının %9,8'i kadın, %90,2'si erkektir. Bekar olanların oranı %15,7 iken evli olanların

oranı %84,3'tür. Ayrıca çalışanların eğitim durumu değerlendirildiğinde %6,9'unun okuryazar, %26,5'inin ilköğretim, %45,1'i ortaokul, %21,5'nin lisans ve lisansüstü eğitime sahip oldukları görülmektedir. Fidanlıkta çalışanların yaş durumlarına bakıldığında %39,2'sinin 41-50 yaş aralığında olduğu, unvan bakımından incelendiğinde ise %72,5 ile daimi işçi statüsünde çalıştıkları görülmektedir. Yine fidanlık çalışanlarının büyük çoğunluğunun %43,1 ile beden işçisi olarak çalıştığı, %29,4'ünün ise ofis çalışanı olduğu belirlenmiştir.

Kullanılan kişisel koruyucu donanımlar yaptığımız işe uygun mudur? sorusuna %59,8 oranında "evet", %13,7 oranında "hayır" ve %26,5 oranında "kısmen" cevabı verilmiştir. Burada Erzurum (Merkez) ve Sarıkamış Fidanlık Şefliği çalışanlarının evet, Erzincan Fidanlık Şefliği çalışanlarının ise hayır cevabı oranının yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Çalışma Koşulları ile ilgili Görüşler

Anket Soruları	Değerlendirme Kriterleri	Erzurum F. Şf.	Erzincan Şf.	Sarıkamış F. Şf.	Diğer	Toplam	%
İnsan sağlığını tehdit eden maddelerle çalışırken kişisel koruyucu önlemleri alıyor musunuz?	Evnet	19	2	2	6	29	28,4
	Hayır	10	-	-	-	10	9,8
	Kısmen	-	-	-	-	-	-
Cevap yok		38	17	2	6	63	61,8
	Evnet	12	-	-	2	14	13,7
	Hayır	8	-	-	-	10	9,8
Kullandığımız kimyasal maddeleri taşıma ve depolama şekliniz sizce iş güvenliği kurallarına uygun yapıyor mu?	Kısmen	9	2	2	-	15	14,7
	Cevap yok	38	17	17	2	63	61,8
	Evnet	11	-	-	1	12	11,8
Kimyasalların taşınması, depolanması ve kullanılması konusunda gerekli eğitim verildi mi?	Hayır	9	2	2	-	15	14,7
	Kısmen	9	-	-	1	12	11,8
	Cevap yok	38	17	17	2	63	61,8

Görüşme yapılan fidanlık çalışanlarının %61,8'i çalışma koşulları ile ilgili sorulara cevap vermezken, %28,4'ü insan sağlığını tehdit eden maddelerle çalışırken kişisel koruyucu önlemleri almadığını, %14,7'si kullandıkları kimyasal maddelerin taşınırken ve depolarken iş güvenliği kurallarına uygun bir şekilde yaptıklarını ifade etmişlerdir. Yine fidanlık çalışanlarının %14,7'si kimyasalların taşınması, depolanması ve kullanılması konusunda gerekli eğitimin verildiği noktasında hemfikir olmuşlardır.

Fidanlık çalışanlarının %59,8'i kullanılan kişisel koruyucu donanımların yaptıkları işe uygun olduğunu, yine çalışanların %59,8'i iş yaparken kullandıkları kişisel koruyucu donanımlarının bakım ve korumalarını iş bitiminde uygun bir şekilde yaptıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca çalışanların %64,7'si bu iş girdikten sonra herhangi bir iş kazası ya da meslek hastalığı yaşamadığını, %15,7'si ise böyle bir durumu kısmen yaşadığını ifade etmişlerdir.

Çalışanların mevcut iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerine dair düşünceleri, görüşleri ile ilgili verilerin yer aldığı Tablo 4'te görüldüğü üzere fidanlık çalışanlarının %70,6'sı iş sağlığı ve güvenliği temel eğitimini aldıklarını, %90,2'si bu eğitimlerin gerekli olduğunu söylemişlerdir. Ayrıca fidanlık çalışanlarının %69,6'sı eğitimlerin 6 ayda bir

verilmesi gerektiğini düşünmektedir. %53,9 çalışan ise İSG eğitimlerinde fidanlıkta kullanılan alet ekipman ve makinelerin nasıl ve doğru kullanılacağı konusunda bilgilendirildiklerini, %32,4'ü katıldığımız İSG eğitimlerinin doğrudan fidanlık konularını kapsadığını, %53,9'u İSG eğitimlerinde fidanlıkta kullanılan alet ekipman ve makinelerin nasıl ve doğru kullanılacağı konusunda bilgilendirildiklerini, %38,2'si ise kişisel koruyucu donanımı etkin kullanma eğitimi verildiğini ifade etmişlerdir.

Tablo 3. Mevcut İş Güvenliği Uygulamaları

Anket Soruları	Değerlendirme Kriterleri	Erzurum F.Şf.	Erzincan F.Şf.	Sarıkamış F.Şf.	Diğer	Toplam	%
Kullanılan kişisel koruyucu donanımlar yaptığımız işe uygun müdür?	Evet	40	8	4	9	61	59,8
	Hayır	8	6	-	-	14	13,7
	Kısmen	19	5	-	3	27	26,5
Kullandığımız kişisel koruyucu donanımları iş bitimi bakım ve korumalarını uygun biçimde yapıyor musunuz?	Evet	40	11	4	6	61	59,8
	Hayır	6	5	-	-	11	10,8
	Kısmen	21	3	-	6	30	29,4
İşe girdikten sonra herhangi bir iş kazası veya meslek hastalığı yaşadınız mı?	Hayır	43	18	2	3	66	64,7
	Ramak kala	12	-	-	4	16	15,7
	1-2 günlük iş kaybı	4	1	-	-	5	4,9
	2+ iş günü kaybı	1	-	-	-	1	1
	Hafif yaralanma	3	-	2	2	7	6,9
Uzuv kaybı	2	-	-	-	2	2	
Cevap yok	2	-	-	3	5	4,9	

Tablo 4. İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimiyle İlgili Görüşler

Anket Soruları	Değerlendirme Kriterleri	Erzurum F.Şf.	Erzincan F.Şf.	Sarıkamış F.Şf.	Diğer	Toplam	%
İş sağlığı ve güvenliği temel eğitimi aldınız mı?	Evet	41	18	3	10	72	70,6
	Hayır	15	1	1	1	18	17,6
	Kısmen	11	-	-	1	12	11,8
Kurumunuzca 6331 Sayılı İSG Kanunu hangi aralıklarla verilmeli?	Gerek yok	7	-	-	-	7	6,9
	6 ayda bir	45	19	3	4	71	69,6
	Yılda bir	14	-	1	6	21	20,6
	3 yılda bir	1	-	-	1	2	2
	5 yılda bir	-	-	-	1	1	1
Katıldığımız İSG eğitimleri doğrudan fidanlık konularını mı yoksa genel İSG konularını mı kapsıyor?	Fidanlık konularını	25	6	1	1	33	32,4
	Genel ormancılık konularını	10	1	2	3	16	15,7
	Temel İSG konularını	22	10	-	8	40	39,2
	Hiçbiri	10	2	1	-	13	12,7
	Evet	57	19	4	12	92	90,2
Sizce İSG eğitimi gerekli mi?	Hayır	3	-	-	-	3	2,9
	Kısmen	7	-	-	-	7	6,9
	Evet	34	16	2	3	55	53,9
İSG eğitimlerinde fidanlıkta kullanılan alet ekipman ve makinelerin nasıl ve doğru kullanılacağı konusunda bilgilendirildiniz mi?	Hayır	13	1	-	1	15	14,7
	Kısmen	20	2	2	8	32	31,4
Kişisel koruyucu donanımı etkin kullanma eğitimi verildi mi?	Evet	21	12	2	4	39	38,2
	Hayır	22	5	-	2	29	28,4
	Kısmen	24	2	2	6	34	33,3
6331 Sayılı İSG Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra ve verilen eğitimlerden sonra çalışma yaşamınızda sizin hissettiğiniz değişiklik oldu mu?	Cevap yok	5	3	-	1	9	8,8
	İşverence daha çok değer görmeye başlandım	17	2	-	1	20	19,6
	Çalışmalarımız daha düzenli ve sistemli olmaya başladı	10	2	2	4	18	17,6
	Kişisel koruyucu donanım kullanmaya başladık	7	8	-	3	18	17,6
	Çalışma mekanımız daha güvenli olmaya başladı	18	-	2	2	22	21,6
Sizce 6331 Sayılı İSG Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra fidanlıkta iş kazası ve meslek hastalıklarının sayısında azalma olmuş mudur?	Hiçbir değişiklik olmadı	10	4	-	1	15	14,7
	Evet	24	2	3	2	31	30,4
	Hayır	11	-	1	-	12	11,8
Kısmen	32	17	-	10	59	57,8	

6331 Sayılı İSG Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden ve verilen eğitimlerden sonra çalışma yaşamlarında değişiklik olmadığını düşünenler çalışanların %14,7'sini oluştururken, %21,6 fidanlık çalışanı çalışma mekanlarının daha güvenli olmaya başladığını, %19,6'sı işveren tarafından daha fazla değer görmeye başladıklarını, %17,6'sı ise kişisel koruyucu donanım kullanmaya başladıklarını ifade etmişlerdir.

Tüm bunların yanında fidanlık çalışanlarının %57,8'i 6331 Sayılı İSG Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra fidanlıkta iş kazası ve meslek hastalıklarının sayısında kısmen azalma olduğunu düşünürken %30,4'ü azalma olduğunu, % 11,8'i ise herhangi bir azalma olmadığını düşünmektedir.

Tüm bu bilgiler ışığında yapılan ki kare testine göre çalışma koşulları ile cinsiyet arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Khi kare hesap=13.812; sd 2; 0,01<0,05). Çalışanların %44,1'i çalışma mekanı ve çalışma koşulları ile ilgili düzenlemelerde görüşlerine başvurulduğunu, %29,4'ü başvurulmadığını ve %26,5'i ise kısmen başvurulduğunu söylerken, evet diyenlerin %95,5'inin erkek olması cinsiyet ve çalışma koşulları arasındaki anlamlı ilişkiyi açıklamaktadır.

İkinci olarak fiili olarak yapılan iş ile güvenlik önlemleri arasında Khi kare testi yapılmış ve bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Khi kare hesap=13.896; sd 6; 0,031<0,05). Çalışanların %53,9'u çalıştıkları birimde yeterli güvenlik önleminin alındığını düşünürken, %23,5'i ise yeterli güvenlik önleminin alınmadığını düşünmektedir. Güvenlik önlemlerinin yeterli olmadığını düşünen çalışanların büyük bir çoğunluğunu beden işçilerinin oluşturduğu görülmektedir. Buna göre fidanlıkta beden işçisi, gübreleme-ilaçlama işçisi, ambalaj satış işçisi ve şoför ile ofis çalışanları arasında güvenlik önlemi alınmadığını düşünenlerin %31,8 oranıyla beden işçileri olmaktadır.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Bu çalışmanın temel amacı, çalışanların güvenlik ve sağlıklarının sürekli olarak iyileşmesini sağlamak amacıyla yürürlüğe giren 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun işçiler tarafından nasıl algılandığını ve işçilerin bu konudaki görüşlerini ortaya koymaktır. Tüm dünyada olduğu gibi İş Sağlığı ve Güvenliği konusu ve uygulanması, ülkemizde de ulusal strateji ve politikalarla desteklenmektedir. Çalışanların İSG yönetimine katılımları, pek çok İSG yönetimi standardına ve rehberine girmiştir. İSG yönetimi modelleri, İSG performansını iyileştirmek için kritik bir unsur olarak çalışanların aktif katılımını vurgulamalıdır (Walter & Frick, 2000).

Çalışanların güçlendirilmesi ve yeniliklere katkılarının teşviki ile çalışanlara bir kontrol ve özerklik duygusunun verilmesi, İSG yönetiminin başarıya ulaşması açısından önemli etkenlerdir. Ancak aktif katılımın sağlanması için, çalışanlara yeterli eğitim verilmesi ve bilgilendirme yapılması, sorunları araştırma ve diğer çalışanlarla iletişim kurma fırsatının tanınması gerekmektedir.

Bu çalışma sonucunda çalışmanın yapıldığı Fidanlık Müdürlüğünde çalışan işçilerin İSG konusunda bilgili oldukları, İSG uygulamalarının kanuna uygun olarak yapıldığı görülmektedir. Eğitimlerin periyodik olarak tekrarı ve kişisel koruyucu donanım kullanımı konuları önemli konular arasında yer almaktadır. Çalışmaya katılanların %90,2'si erkek, %9,8'i kadındır. Orman işleri genellikle daha çok kas gücü gerektiren işler olduğundan çalışanların çoğunluğunun erkek olması doğaldır. Kadın katılımcılar daha çok ofis ortamında çalıştırılmaktadır. Ormanlık işleri ile ilgili yapılan diğer çalışmalarda da çalışanların çoğunluğunu erkekler oluşturmaktadır (Yılmaz, 2012). Çalışmaya katılan fidanlık çalışanlarının %70,6'sı iş sağlığı ve güvenliği temel eğitimini aldıklarını, %90,2'si bu eğitimlerin gerekli olduğunu söylemişlerdir. Yapılan başka bir çalışmada bu oran %73,1 gibi yakın bir sonuç tespit edilmiştir (Kılış, 2012). Ancak teknik personelin çoğunluğunu oluşturduğu hedef kitlesi olan bir başka çalışmada bu oran %50 civarında bulunmuştur (Güvercin & Aybek, 2003). Yine Sayın ve ark. 2014 yılında yaptıkları çalışmada da orman yangınları ile mücadelede daha fazla araç gereç kullanılmasından dolayı bu bölümde çalışan orman yangın işçilerinin iş sağlığı ve güvenliği açısından birçok tehlikeye açık olduğunu bildirmiştir. Orman yangınlarıyla mücadelede yoğun olarak iş gücü kullanıldığını bu sebeple bu güne kadar iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda birtakım tedbirler ve uygulamalar olsa da konuya gerekli önem verilmediği üzerinde durmuştur. Bu açıdan Sayın ve ark. yapmış oldukları çalışma bulguları ile yapılan bu çalışma bulguları benzerlikler göstermektedir (Sayın vd., 2014).

Çalışanların işyerindeki güvenliklerini ve sağlıklarını iyileştirmeye teşvik eden önlemler hakkındaki bilinçlendirme faaliyetleri ile fidanlık çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliği kültürü edinmeleri sağlanmalı ve çalışanların İSG konularında gözlemledikleri olumsuzlukları, fark ettikleri ve düzeltilmesini istedikleri riskleri veya taleplerini yöneticilere iletebilmeleri sağlanmalıdır. Bu talepler, İş Sağlığı ve İş Güvenliği Birimleri tarafından değerlendirilerek gerekli önlemler alınmalıdır.

Sonuç olarak gerekli iyileştirmelerle İSG alanında daha iyi sonuçlar almak ve çalışan insanların ruh ve beden bütünlüğü içinde çalışmasını sürdüreceği bir ortam sağlama için İSG konusunda eğitime ağırlık verilerek insanlar doğru yönlendirilmelidir.

KAYNAKLAR

- Anonim. (2012).** 6331 sayılı iş sağlığı ve güvenliği kanunu. (T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı), İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, İnönü Bulvarı No: 42 İ-Blok Kat 4 06100 Emek-Ankara, ISBN 978-975-455-176-1 Baskı Arı Ofset Matbaacılık Ltd. Şti. Kasım 2012, ANKARA. <https://docplayer.biz.tr/2142-6331-sayili-is-sagligi-ve-guvenligi-kanunu.html>. Erişim tarihi: 25.01.2016.
- Bayılmış, O.Ü. (2013).** *İş sağlığı ve güvenliği farkındalık değerlendirilmesi: sağlık çalışanlarına yönelik alan araştırması*. Yüksek lisans tezi. Y. Ü. sosyal bilimler enstitüsü, Yalova-Türkiye. 94s.
- Ekin, A. (2009).** *İşverenin iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin yükümlülükleri*. Yüksek lisans tezi. S.Ü. sosyal bilimler enstitüsü. Konya-Türkiye, 126s.
- Engür, M.O. (2014).** Odun üretiminde çalışanların eğitimi. *Ağaç kesme ve boylama operatörü*. Orman Genel Müdürlüğü ve İ.Ü. Orman Fakültesi. ISBN No:978-605-4610-53-2 S. 393, Ankara.
- Güvercin, Ö. & Aybek, A. (2003).** Teknik personelin iş güvenliği konusundaki eğitim düzeyleri üzerine bir araştırma, *Teknoloji*, 6(1-2), 69-77.
- ILO. (2016).** http://www.ILO.org/ankara/conventions-ratified-by-turkey/WCMS_377299/lang-tr/index.htm.17.06.2016.
- Kılıç, M. (2006).** 4857 sayılı yeni iş kanunu kapsamında tarım işçilerinin hukuki durumu. *Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Dergisi*. 12(2), 39-49.
- Kılış İ. (2002).** İşverenin iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verme yükümlülüğü üzerine bir inceleme, *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 3(1), 23-47.
- Kılış, İ. (2013).** İş sağlığı ve güvenliği'nde yeni dönem: 6331 sayılı iş sağlığı ve güvenliği kanunu. *İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 15(1) 17-41.
- Menemencioğlu, K. (2006).** Ormanlıkta üretim işlerinde çalışma koşulları ve iş kazaları üzerine bir araştırma. *S.D.Ü. Orman Fakültesi Dergisi. Seri A*, 2, 1-12.
- OBM. (2016).** Erzurum orman bölge müdürlüğü kayıtları. Erzurum.
- Oğuz, Ö. (2010).** *AB direktifleri ve türk iş hukukunda iş sağlığı ve güvenliğinde işverenlerin yükümlülükleri ve işçilerin hakları*. Doktora tezi. A.Ü. sosyal bilimler enstitüsü. Eskişehir-Türkiye, 75s.
- Poschen, P. (1993).** Forestry, A safe and healthy profession. *Unasyuva*, 44(1), 172.
- Sayın, S. Güney, C.O. & Sarı, A. (2014).** Orman yangınlarında iş sağlığı ve güvenliği. *Faculty of Forestry Journal*, 15(1), 168-175. Isparta.

Tunay, M. & Emir, T. (2015). Ormancılık üretim işlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin yasal çerçevede değerlendirilmesi, *Turkish of journal of forestry*, **16(2)**, 195-20. Isparta.

Walter D. & Frick K. (2000). Worker participation and the management of occupational health and safety: Reinforcing or conflicting strategies? *Systematic Occupational Health and Safety Management- Perspectives on an International Development*. Oxford: Pergamon.

Yılmaz, R. (2012). *Artvin yöresinde ormancılık işlerinde çalışan işçilerin fiziksel iş yüklerinin belirlenmesi*, Yüksek lisans tezi, Artvin Çoruh üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Artvin.

***Corresponding author's:**

Sevim İNANÇ

Artvin Çoruh Üniversitesi, Orman Fakültesi, Artvin, Türkiye

✉E-mail: inanc_sevim@hotmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9154-266X>